

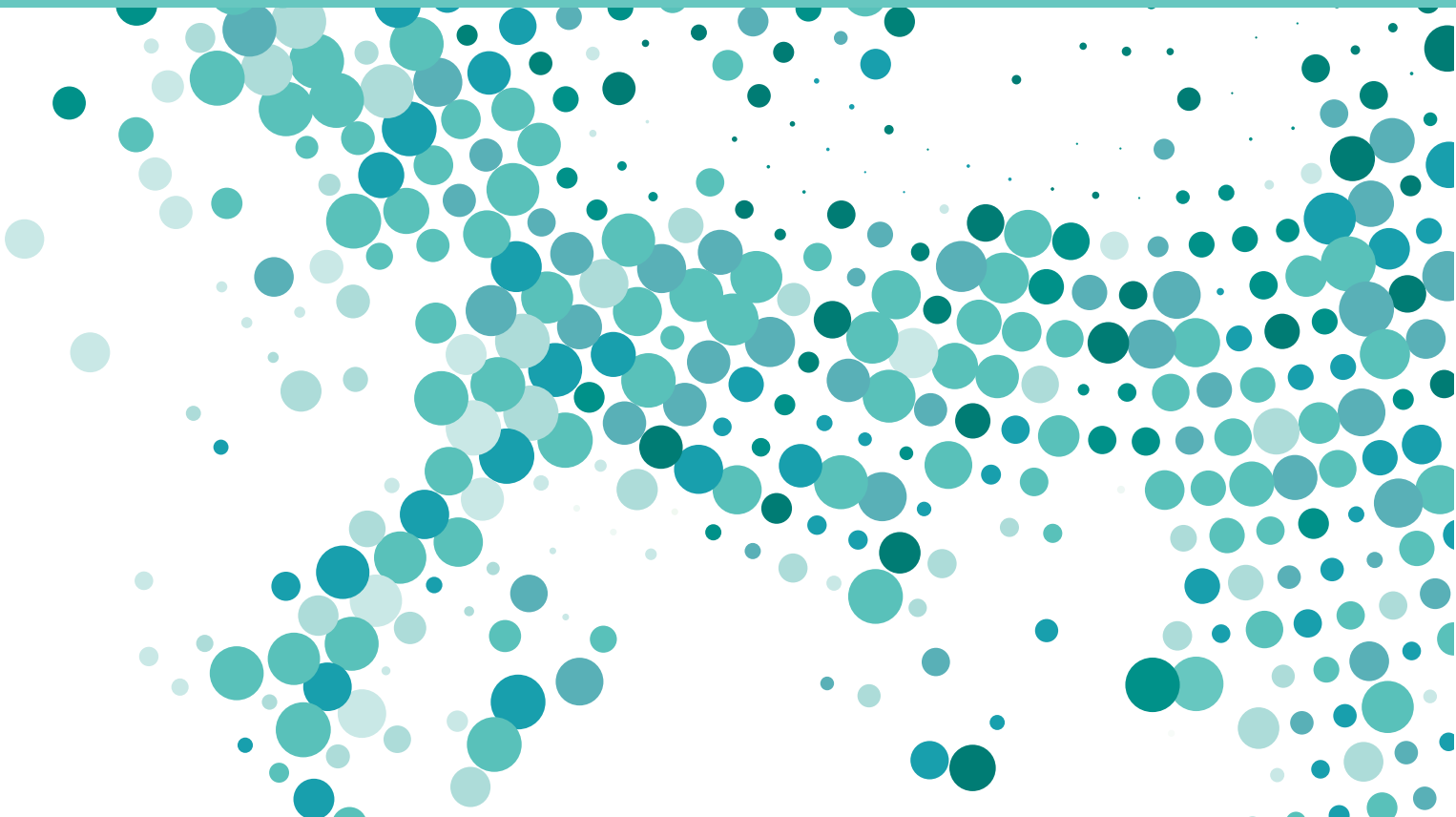


SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Valtioneuvoston ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma 2016–2017

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 29/2016

Sisäinen turvallisuus





SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Valtioneuvoston ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma 2016–2017

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 29/2016

Sisäinen turvallisuus

Sisäministeriö
Helsinki 2016

ISSN 2341-8524
ISBN 978-952-324-109-1 (PDF)

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto.....	7
1 Ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaation ja kansallisen yhteistyön kehittäminen	13
2 Ihmiskaupan uhreja etsivän työn, tunnistamisen ja auttamisen tehostaminen.....	15
3 Ihmiskaupan uhrien auttamista koskevan lainsäädännön seuranta	20
4 Ihmiskaupan paljastaminen viranomaismenettelyissä	22
5 Esitutkintaviranomaisten toimenpiteet	24
6 Ihmiskaupan vastaiseen toimintaan liittyvän koulutuksen tehostaminen ja tietoisuuden lisääminen..	26
7 Ihmiskaupan vastaisen kansainvälisen yhteistyön kehittäminen	29
8 Tutkimuksen kehittäminen.....	31
9 Lapsen aseman, edun ja oikeuksien huomioiminen ihmiskaupan vastaisessa toiminnassa	32

Johdanto

Ihmiskauppa ja siitä koskeva tilanne Suomen osalta

Ihmiskauppaa ja siihen rinnastettavaa hyväksikäyttöä pidetään yhtenä aikamme suurimmista ihmisoikeushaasteista. Ihmiskauppa on vakava rikos ja loukkaus yksilön ihmisarvoa ja koskemattomuutta vastaan. Ihmiskaupassa on kysymys toisen ihmisen hyväksikäyttämisestä ja kontrolloinnista. Ihmiskaupassa uhri alistetaan toisen määräysvaltaan tarkoituksena henkilön yleensä taloudellinen hyväksikäyttö. Ihmiskauppailmiöön kuuluva alistaminen tapahtuu asteittaisesti. Lopputuloksena uhri ei voi toimia oman tahtonsa mukaisesti. Ihmiskauppaa on myös luonnehdittu nykypäivän orjuudeksi.

Ihmiskaupan vastaisen toimintaan ja ihmiskaupan rangaistavuuteen liittyy myös monia kansainvälisiä velvoitteita, joita käsitellään tarkemmin jäljempänä. Ihmiskauppa ja sen törkeä tekemuoto on säädetty Suomessa rangaistavaksi rikoslain vapautteen kohdistuvia rikoksia koskevan 25 luvussa 3 ja 3a pykälissä. Ihmiskaupasta tuomitaan rikoslain mukaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi, kun sen törkeästä tekemuodosta tuomitaan vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.

Suomessa ilmi tulleet ihmiskauppatapaukset ovat koskeneet muun muassa työperäistä ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvää ihmiskauppaa. Ihmiskaupparikollisuuden uusia muotoja kehittyi koko ajan. Kansallinen ihmiskaupparaportointi on arvioinut esimerkiksi rikollisessa toiminnassa hyväksikäyttämiseen ja pakkoavioliiton kaltaiseen ihmiskauppaan liittyvien tekemuotojen olevan yleistymässä. Työelämään liittyviä tapauksia on tullut ilmi esimerkiksi ravintola-alalla. Esimerkiksi työsuojeluviranomaiset kohtaavat mahdollisia ihmiskaupan uhreja työpaikoilla. Moni ihmiskaupan uhreista on saapunut Suomeen ulkomailta. Suomessa on kuitenkin myös ollut tapauksia, joissa ihmiskaupan uhrit ovat olleet Suomen kansalaisia.

Polisiin tietoon on tullut viime aikoina vuosittain noin 20 - 30 epäiltyä ihmiskaupparikosta. Näistä noin viidessä on vuosittain katsottu olevan kyse ihmiskaupan törkeästä tekemuodosta. Yhteen tilastoituun ihmiskaupparikokseen voi sisältyä useampia kuin yksi tekijä sekä tätä vastaavasti myös useampi uhri. Ihmiskauppaa on luonnehdittu niin sanotuksi piilorikollisuudeksi. Sekä tekijä että myös uhri pyrkivät tavallisesti pysymään piilossa viranomaisilta. Osa ihmiskaupparikoksista jääkin piiloon niin viranomaisilta kuin myös muilta uhrien kanssa tekemisissä olevilta tahoilta kuten esimerkiksi kansalaisjärjestöiltä taikka muilta yksityisiltä toimijoilta.

Suomen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä toimii osana Joutsenon vastaanottokeskusta. Vuoden 2015 päättyessä auttamisjärjestelmän asiakkuudessa oli 89 henkilöä. Vuonna 2015 asiakasmäärä pysyi 84:n ja 90:n välillä. Osa näistä asiakkaista oli tullut auttamisjärjestelmään vuonna 2015 ja osa on ollut asiakkaana jo kauemmin. Auttamisjärjestelmässä oli vuoden 2015 lopussa kaksi alaikäistä asiakasta. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän asiakkaat edustavat 26 eri kansalaisuutta.

Auttamisjärjestelmään otettiin vuonna 2015 yhteensä 52 uutta asiakasta. Kaikki uudet asiakkaat olivat täysi-ikäisiä. Näistä asiakkaista oli naisia lähes kaksi kertaa enemmän kuin miehiä. Valtaosa auttamisjärjestelmään ohjautuneista asiakkaista oli joutunut työvoiman hyväksikäytön kohteeksi. Vuonna 2015 seitsemässä auttamisjärjestelmään ohjautuneessa tapauksessa henkilöä oli pidetty kotiapulaisena vastoin henkilön omaa valintaa. Tavallisesti kotiapulaiseksi pakottaminen on tapahtunut ulkomailla, mutta tiedossa on myös yksittäisiä Suomeen sijoittuvia tapauksia. Vuonna 2015 auttamisjärjestelmään ohjautui myös muun muassa avioliittoon pakottamiseen sekä rikollisuuteen pakottamiseen liittyvän ihmiskaupan uhreja.

Auttamisjärjestelmän uudet asiakkaat edustivat vuonna 2015 yhdeksätoista eri kansalaisuutta. Näistä suurimpina kansalaisuusryhminä olivat vuonna 2015 tulleiden uusien asiakkaidenkin osalta Nigeria ja Suomi. Nigerialainen ihmiskaupan uhri on tyypillisesti joutunut seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa. Auttamisjärjestelmän asiakkaaksi vuonna 2015 otetuista 29 henkilöstä 20 oli Suomessa uhrituneista. Näistä 20 oli joutunut työvoiman hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhriksi. Seitsemän henkilöä tästä ryhmästä oli joutunut seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi. Kaksi Suomessa uhrituneista luokiteltiin uhritumisen tyyppin osalta kategoriaan "muu". Kyseinen luokittelu viittaa ihmiskaupan muotoihin, jotka eivät suoranaisesti liity seksuaaliseen tai työvoiman hyväksikäyttöön.

Auttamisjärjestelmä arvioi vuodelta 2015 antamassaan tilannekatsauksessa turvapaikanhakijoiden laajamittaisen maahantulon välillisesti vaikuttaneen esitysten määrän laskemiseen. Kesällä 2015 alkanut laajamittainen maahantulo on työllistänyt etenkin vastaanottokeskusten, Maahanmuuttoviraston, poliisin ja Rajavartiolaitoksen henkilöstöä, mikä vaikutti auttamisjärjestelmälle tehtyjen esitysten määrään ensin laskevasti. Vuoden 2016 alusta auttamisjärjestelmään ottamista koskevien esitysten on selkeästi lähtenyt kasvuun. Järjestelmään tuli 1.1. - 31.8.2016 välisenä aikana 41 uutta esitystä. Suurin osa kyseisenä ajanjaksona tehdyistä esityksistä auttamisjärjestelmään ottamiseksi koskee turvapaikanhakijoina Suomessa oleskelevia henkilöitä. Heidän osaltaan ihmiskaupan uhriksi joutuminen on tapahtunut lähes poikkeuksetta ennen Suomeen saapumista kuten esimerkiksi silloin, kun he ovat olleet kotimaastaan matkalla kohti Eurooppaa.

Edellä kuvatut hakijaprofiilin muutokset on otettu huomioon myös valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen rakenteen työskentelyssä muun muassa tiivistämällä entisestään yhteistyötä niiden tahojen kanssa, jotka ovat vastuussa turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan yhteensovittamissihteeristön jäsenet ovat esimerkiksi vierailleet turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksissa ja hätämajoitusyksiköissä. Turvapaikanhakijoita koskeva tilanne on myös otettu useiden ihmiskaupaan koskevien kansainvälisten kokoontumisten asialistalle, joihin myös valtioneuvoston ihmiskaupan vastaiseen rakenteeseen kuuluvat henkilöt osallistuvat.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä tekee yhteistyötä Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikön kanssa ihmiskauppa-aiheisten koulutusten järjestämisessä vastaanottokeskuksiin. Auttamisjärjestelmä osallistuu aktiivisesti myös muiden viranomaisten sekä järjestöjen kouluttamiseen. Kun tietoisuus ihmiskaupasta lisääntyy ja mahdollisia ihmiskaupan uhreja opitaan entistä paremmin tunnistamaan, lisääntyy myös auttamistoimien piiriin ohjattujen henkilöiden määrä myös turvapaikanhakijoiden osalta.

Myös ihmiskaupan vastainen kansalaisjärjestöverkosto (IKV-verkosto) otti turvapaikanhakijoiden mahdolliseen ihmiskaupan uhriksi joutumiseen liittyvät kysymykseen huhtikuussa 2016 järjestettiin kokouksensa teemaksi. Näitä kysymyksiä käsitelty myös Rikosuhripäivystyksen (RIKU) kevään 2016 aikana muun muassa Turussa ja Oulussa järjestämässä alueellisissa kokouksissa, joihin on kutsuttu kunkin alueen paikallisten järjestö- ja viranomaistoimijoiden lisäksi mukaan myös valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattori ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän edustajat.

Ihmiskauppatilanteen kehitykseen liittyvät tarpeet on otettu soveltuvin osin huomioon myös tähän toimintaohjelmaan sisältyvien toimenpiteiden suunnittelussa ja näiden painotuksissa. Mitä tulee jo Suomessa oleviin turvapaikanhakijoihin, keskeinen merkitys on esimerkiksi ihmiskaupan uhreja etsivän työn, tunnistamisen ja auttamisen tehostamiseen liittyvällä tämän ohjelman järjestyksessä toisella toimenpiteellä.

Ihmiskaupan vastaisen toiminnan ohjaus

Ensimmäinen kansallinen ihmiskaupan vastainen toimintasuunnitelma hyväksyttiin 25.8.2005. Sen toimeenpanoa seuraamaan asetettiin erityinen ohjausryhmä, joka jätti 5.12.2007 ehdotuksensa ihmiskaupan vastaisen toimintasuunnitelman tarkentamiseksi. Tarkennettu toimintasuunnitelma hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksellä 25.6.2008. Tarkennetussa toimintasuunnitelmassa kiinnitettiin erityistä huomiota muun ohella ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen. Siinä myös linjattiin, että ihmiskaupan vastaista työtä koordinoi sisäministeriö.

Ihmiskaupan vastaisen tarkennetun toimintasuunnitelman mukaisesti tarkasteltiin kattavasti myös ihmiskaupan vastaista lainsäädäntöä. Tämän toimintasuunnitelman mukaisesti valtioneuvosto myös nimesi vähemmistövaltuutetun (nykyisin yhdenvertaisuusvaltuutettu) kansalliseksi ihmiskaupparaportoijaksi 1.1.2009 alkaen. Toimintasuunnitelman johdosta käynnistettiin sekä ihmiskauppaan liittyviä kriminalisointeja että ihmiskaupan uhrien auttamista koskeneet lainvalmisteluprojektit. Rikoslain uudistetut ihmiskaupaa koskevat säännökset tulivat voimaan 1.1.2015. Ihmiskaupan uhrien auttamista koskevia lainmuutoksia puolestaan alettiin soveltaa 1.7.2015 alkaen. Tällöin myös kyseisen lain nimi muuttui laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta. Näin siis ihmiskauppaan liittyvät tehtävät käyvät suoraan ilmi lain nimestä.

Sisäministeriö asetti sisäisen turvallisuuden ministeriryhmän 14.12.2012 tekemän päätöksen mukaisesti 20.3.2013 työryhmän laatimaan ehdotuksen ihmiskaupan vastaisen toiminnan poikkihallinnollisen seurannan ja koordinoinnin järjestämisestä valtioneuvostossa. Kyseinen työryhmä antoi ehdotuksensa 20.6.2013. Työryhmän ehdottaman mukaisesti sisäministeriössä aloitti 1.6.2014 toimintansa ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattori. Koordinaattori on sijoitettu ministeriön poliisiosastolle. Hänen tehtävänä on muun muassa sovittaa yhteen poikkihallinnollisia ihmiskaupan torjuntaan liittyviä asioita sekä osallistua tehtävään liittyvään kansainväliseen yhteistyöhön.

Ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattorin tehtävänantoon sisältyi esityksen laatiminen siitä, miten ihmiskaupan vastainen koordinaatio jatkossa organisoidaan. Koordinaattorin laatima luonnos lähetettiin lausuntokierrokselle 7.1.2015. Tämän päättymisen jälkeen valmistelua jatkettiin koordinaattorin toimesta siten että koordinaatorakenteen toiminta alkoi vuoden 2015 syksyllä.

Ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaatio

Ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaatorakenteeseen kuuluvat toimintaa ohjaavien sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministerityöryhmän sekä kansliapäällikkökokouksen lisäksi ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattorin vetämät toimikaudelle 19.8.2015 - 31.5.2017 asetettu ihmiskaupan vastaisen toiminnan yhteensovittamissihteeristö sekä verkostoitumisyhteistyö. Yhteensovittamissihteeristössä on edustus kaikista keskeisistä ihmiskaupan vastaista työtä tekevistä ministeriöistä. Sihteeristö kuulee työssään kulloisenkin tarpeen mukaan myös asiantuntijoita kuten esimerkiksi kansallista ihmiskaupparaportoijaa.

Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan verkostoon kutsuttiin asiantuntijat ihmiskaupan vastaisen toiminnan osalta keskeisistä toimijoista. Verkostossa onkin kattava edustus niin viranomaisista, joista mainittakoon esimerkiksi ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä ja Poliisihallitus, kuin järjestökentästä, mukaan lukien työmarkkinajärjes-

töt. Tällä hetkellä verkostossa on mukana 27 eri toimijaa. Ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattori osallistuu säännöllisesti myös Rikosuhripäivystyksen (RIKU) koordinoiman Ihmiskaupan vastaisen järjestöverkoston (IKV-verkosto) eri aktiviteetteihin.

Ihmiskaupparaportointi ja kansainväliset velvoitteet

Suomen ihmiskaupan vastaista toimintaa arvioidaan säännöllisesti niin kansallisesti kuin kansainvälisten toimijoiden toimesta. Tässä toimintaohjelmassa on jokaisen eri toimenpiteen osalta mainittu ne kotimaiset ja kansainväliset Suomen ihmiskaupan vastaista toimintaa koskevat suositukset, joihin kukin toimenpide erityisesti liittyy.

Suomessa kansallisena ihmiskaupparaportoijana toimii yhdenvertaisuusvaltuutettu, joka raportoi ihmiskaupasta säännöllisesti. Kansallinen ihmiskaupparaportoija antoi ensimmäisen ihmiskauppaa koskevan raportin vuodelta 2010. Tämän jälkeen se antoi ihmiskauppaa koskevat kertomukset vuosilta 2011 - 2014. Yhdenvertaisuusvaltuutettu antaa valtioneuvostolle vuosittain ja eduskunnalle kerran neljässä vuodessa kertomuksen, jossa käsitellään ihmiskauppaa ja siihen liittyviä ilmiötä.

Ihmiskaupan vastaisen toimintaan liittyy myös monia kansainvälisiä velvoitteita. Näistä mainittakoon esimerkkinä ensinnäkin Suomen vuonna 2006 hyväksymä kansainväliseen järjestäytyneen rikollisuuden vastaiseen Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimukseen liittyvä ihmiskauppaa käsittelevä lisäpöytäkirja (SopS 71/2006). Yhdistyneiden kansakuntien huumeiden ja rikollisuuden torjunnasta vastaava toimisto UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) on keskeinen ihmiskaupan vastaiseen toimintaan liittyvä asiantuntijataho, joka välittää säännöllisesti ihmiskaupparikollisuuteen ja sen vastaisiin, erityisesti rikosoikeudellisiin, toimiin liittyvää tietoa Global report on trafficking in persons -julkaisuissaan. UNODC myös vastaa edellä mainitun yleissopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan sopijaosapuolten konferensseista ja työryhmistä. Myös Suomi osallistuu aktiivisesti sekä sopijaosapuolikonferensseihin että sen alaisiin työryhmiin.

Toiseksi mainittakoon ihmiskaupan vastaista toimintaa koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus (SopS 43-44/2012). Euroopan neuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan asiantuntijaryhmä GRETA toimeenpani Suomea koskevan ensimmäisen arviointinsa vuosina 2013 - 2014 ja julkaisi Suomea koskevan raporttinsa 4.6.2015. Suositukset yleissopimuksen täytäntöönpanosta annettiin Suomelle yleissopimuksen osapuolten komitean kokouksessa 15.6.2015 (asiakirja CP(2015)1). Yleissopimuksen täytäntöönpanoa koskevat arviointikierrokset ovat neljän vuoden pituisia ja seuraavat toisiaan. Euroopan neuvoston piirissä harjoitetaan myös muun tyyppistä aktiivista ihmiskaupan vastaista yhteistyötä, johon kuuluvat esimerkiksi säännölliset korkean tason ja asiantuntijoiden yhteistapaamiset sekä ihmiskaupan vastaisen parhaiden käytänteiden ja koulutusmateriaalien kehittäminen.

Kansainvälisten ihmiskauppaan liittyvien sopimusvelvoitteiden osalta mainittakoon myös Kansainvälisen työjärjestön (ILO) vuonna 1930 hyväksymä pakollista työtä koskeva yleissopimus nro 29. Yleissopimuksella pyritään lopettamaan kaikki pakkotyö. Suomi on ratifoinut yleissopimuksen vuonna 1935 (SopS 44/1935). Yleissopimuksen on ratifoinut yhteensä 178 valtiota. ILO täydensi pakollista työtä koskevaa yleissopimusta vuonna 1957 uudella yleissopimuksella nro 105, jolla pyritään lakkauttamaan pakkotyö myös rangaistus- ja syrjintätarkoituksessa sekä taloudellisen toiminnan edistämiseksi. Suomi on ratifoinut tämän yleissopimuksen vuonna 1960 (SopS 17/1960). Lisäksi mainittakoon myös Kansainvälisen työjärjestön yleissopimus nro 182 lapsityön pahimpien muotojen kieltämisestä ja välittömistä toimista niiden poistamiseksi, joka tuli voimaan vuonna 1999. Suomi ratifioi tämän yleissopimuksen vuonna 2000 (SopS 16/2000).

Kansainvälisen työjärjestön yleiskokous hyväksyi kesäkuussa 2014 pakkotyötä koskevaan vuoden 1930 yleissopimukseen liittyvän pöytäkirjan sekä suosituksen. Pöytäkirjan avulla pyritään torjumaan pakkotyöhön liittyvää ihmiskauppaa sekä parantamaan uhrien asemaa. Pöytäkirjassa käsitellään muun muassa oikeussuojakeinojen turvaamista uhreille

sekä rangaistusten säätämisestä ihmiskauppaan liittyvän pakkotyön käyttöön syyllistyneille henkilöille. Edellä mainitua pöytäkirjaa koskeva ratifiointi on parhaillaan vireillä Suomessa. Pöytäkirja tulee kunkin pöytäkirjan ratifioivan jäsenvaltion osalta voimaan 12 kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona sen ratifiointi on rekisteröity.

Monet Suomea sitovat ihmisoikeussopimukset kuten esimerkiksi Yhdistyneiden kansakuntien taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 6/1976), kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (SopS 67-68/1986) ja lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus (SopS 59-60/1991) asettavat myös velvoitteita ihmiskaupan vastaisille toimille. Useiden ihmisoikeussopimusten täytäntöönpanon valvontaan liittyy raportointivelvoitteita, joiden osalta tulee soveltuvin osin huomioida myös ihmiskauppaan liittyviä näkökohtia. Esimerkiksi UNOCD:n toimesta kootaan tilastotietoa Suomenkin ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta. Kyseisten UNOCD:lle toimitettavien tietojen koordinoitukäytäntöjä selvitetään hyvissä ajoissa ennen seuraavaa raportointikierrosta yhteistyössä toimivaltaisten ministeriöiden kanssa. Näiden kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti on keskeistä, että kaikessa ihmiskaupan torjunnassa omaksutaan ihmisoikeusperustainen lähestymistapa.

Suomi osallistuu Euroopan unionin ihmiskaupan vastaiseen toimintaan, jonka pohjana toimii ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi. Euroopan unionin komissio seuraa kyseisen direktiivin toimeenpanoa. Euroopan komission yhteydessä toimii kaksi ihmiskaupan vastaista yhteistyöverkostoa, joista toinen on suunnattu ihmiskaupparaportojille ja näitä vastaaville mekanismeille sekä toinen puolestaan kansalaisyhteiskunnan edustajille. Nämä verkostot, joissa on molemmissa aktiivinen edustus Suomesta, järjestävät säännöllisin väliajoin yhteisiä kokoontumisia. Euroopan unioni myös rahoittaa keskeisesti jäsenvaltioiden, mukaan lukien niissä toimivien kansalaisjärjestöjen, ihmiskaupan vastaista toimintaa. Toimenpiteen 2 kohdalla onkin mainittu sisäasioiden EU-rahastoihin kuuluvan sisäisen turvallisuuden rahaston kautta muun muassa ihmiskaupan uhrien tukemiseen Suomen osalta kohdennettu rahoitus. Lisäksi ihmiskaupan vastaiseen toimintaan avattiin vuoden 2015 kuluessa Euroopan komission toimesta kaksi koko Euroopan Unionin laajuista erillistä rahoitushakua.

Mitä tulee ihmiskaupan vastaiseen alueelliseen yhteistyöhön, mainittakoon ensinnäkin Pohjoismaiden ministerineuvoston aktiivinen ihmiskaupan vastainen työ. Ministerineuvostolla on erityinen ihmiskaupan vastainen ohjelma, jonka puitteissa on kiinnitetty huomiota esimerkiksi työperäisen ihmiskaupan vastustamiseen sekä ihmiskaupparikoksia koskeviin oikeudellisiin prosesseihin. Kyseiseen toimintaohjelmaan liittyy erilaisia ihmiskaupan vastaisia pohjoismaisia hankkeita. Myös Itämeren valtioiden neuvoston piirissä tehtävä ihmiskaupan vastainen työ on vilkasta. Tältä osin mainittakoon esimerkiksi Itämeren valtioiden neuvoston jäsenvaltioissa toimivien ulkomaan edustustojen henkilöstön kouluttamista sekä kuntasektorilla tehtävää ihmiskaupan vastaista työtä koskevat projektit.

Mainittakoon myös, että ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta eri maissa on saatavilla kattavasti tietoa esimerkiksi myös Yhdysvaltojen ulkoministeriön vuosittain julkaisemasta Trafficking in Persons -raportista (niin sanottu TIP-raportti), jossa arvioidaan myös Suomen ihmiskaupan vastaisen toiminnan tilannetta.

Ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma

Edellä mainitut kertomukset ja raportit sekä niihin perustuvat kannanotot sekä aikaisempiin suunnitteluasiakirjoihin sisältyvät toimenpiteet toimivat pohjana kansallisen ihmiskaupan vastaisen toiminnan kehittämiseksi. Nämä onkin käyty läpi ihmiskaupan vastaisen toiminnan yhteensovittamissihteeristössä. Sihteeristössä on myös käsitelty monipuolisesti ihmiskauppaa koskevaa tilannekuvaa, minkä osalta mainittakoon ensinnäkin ihmiskaupparikollisuuden ja uhriprofilien muuttuminen kuten esimerkiksi pakkoavioliittojen ja niihin verrattavien järjestelyiden sekä rikolliseen toimintaan pakottamisen yleistyminen länsimaissa. Tilannekuvan osalta on myös käyty läpi sekä ihmiskaupan ja laitoman maahantulon järjestämisen välistä dynamiikkaa että turvapaikanhakijoina olevien ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen liittyviä kysymyksiä.

Eri asiantuntijoiden kanssa käydyissä keskusteluissa on noussut selvästi esille myös useissa Suomea koskevissa ihmiskaupparaporteissa kuten esimerkiksi kansallisen ihmiskaupparaportin vuonna 2014 antamassa kertomuksessa sekä Euroopan neuvoston suosituksessa CP(2015)1 ilmenevä tarve saattaa ajan tasalle ihmiskaupan vastaisen toiminnan ohjaus. Samoissa keskusteluissa on kuitenkin korostettu tarvetta pitää mahdollinen ohjelma tarkasti rajattuna, jolloin rajattuja voimavaroja voidaan kohdistaa toiminnallisesti.

Tämän valtioneuvoston toimintaohjelman edellyttämät toimenpiteet toteutetaan olemassa olevien taloudellisten voimavarojen puitteissa. Näin ne eivät edellytä uusia taloudellisia panostuksia jo tiedossa olevien uusien rahoituslähteiden, kuten esimerkiksi Sisäisen turvallisuuden rahaston ihmiskaupan vastaisen toimintaan varattujen määrärahojen lisäksi. Mainittakoon, että uusien rahoituslähteiden aktiivinen kartoittaminen liittyy muun ohella valtioneuvoston yleisistunnon eduskunnan kannanottoon kansallisen ihmiskaupparaportin kertomuksesta vuodelta 2014 perustuen 24.3.2015 tekemään päätökseen, jonka mukaan turvataan pitkäjänteinen rahoitus ihmiskaupan uhrien auttamiseen osallistuville kansalaisjärjestöille.

Mainittakoon rahoituksen osalta myös Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) sitä koskevan lainsäädännön mukaisesti yleishyödyllisten yhteisöjen kautta terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi tarjoama tuki. RAY:n avustukset voivat kohdistua ihmiskaupan uhrien järjestölähtöiseen auttamiseen lakisääteisten palveluiden ulkopuolella tarveperusteisesti. Avustusten piirissä voivat olla esimerkiksi sellaiset toiminnot, jotka tapahtuvat ennen julkisen sektorin vastuulle kuuluvaa työtä tai julkisen auttamisjärjestelmän jälkeinen tukityö. RAY voi toimia myös mukana kehittämässä uusia innovatiivisia auttamis- ja tukimuotoja. Vuonna 2016 RAY-avustuksia ihmiskaupan vastaiseen toimintaa kohdistuu muun muassa järjestöjen tekemän ihmiskaupan vastaisen työn koordinointiin, etsivän työn ja tunnistamisen menetelmien kehittämiseen sekä matalan kynnyksen auttamiseen osana järjestön perustoimintaa.

Kunkin toimintaohjelmaan sisältyvän toimenpiteen osalta on erikseen mainittu myös mihin ihmiskaupan vastaisen työn osa-alueeseen kukin toimenpide liittyy. Edellä mainittuja osa-alueita luetellaan yleensä neljä. Nämä ovat ihmiskaupan ehkäisy, uhrien suojeleminen, tekijöiden rikosvastuuseen saattamiseen liittyvät toimet ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Kansainvälisesti näihin viitataan yleensä englanninkielisten ilmaisujen ("prevention", "protection", "prosecution" ja "partnership") alkukirjainten mukaisesti neljänä p:nä.

Toimintaohjelman aikajakson valinnassa on otettu huomioon ihmiskaupan vastaisen toiminnan yhteensovittamissihteeristön vuonna 2017 päättyvä toimikausi.

Toimenpiteet

1 Ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaation ja kansallisen yhteistyön kehittäminen

Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan rakenne perustuu vuonna 2013 annettuun työryhmän ehdotukseen ihmiskaupan vastaisen toiminnan poikkihallinnollisen seurannan ja koordinoinnin järjestämisestä valtioneuvostossa, jonka johdosta vuonna 2014 aloitti sisäministeriössä toimintansa ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattori. Tämän määräaikaisena avatun uuden tehtävän toimikausi päättyy 31.5.2017.

Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaatorakenteeseen kuuluvat toimintaa ohjaavien sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministerityöryhmän sekä kansliapäällikkökokouksen lisäksi vuonna 2015 toimintansa aloittaneet ihmiskaupan vastaisen toiminnan yhteensovittamissihteeristö ja verkosto. Myös yhteensovittamissihteeristö on asetettu, ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattorin tavoin, 31.5.2017 päättyväksi määräajaksi.

Toiminnasta kerätään parhaillaan kokemuksia, joiden pohjalta harkitaan koordinaatiotoiminnan edelleen kehittämistä ja organisointia jatkossa. Tähän mennessä kokemukset ovat olleet hyvin positiivisia ja kannustavaa palautetta on saatu muun ohella kansalaisjärjestöjen piiristä. Useissa tämän toimintaohjelman luonnoksesta saaduista lausunnoista onkin edellytetty koordinaatorakenteen ja valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattorin tehtävän vakiinnuttamista. Ihmiskaupan vastainen kansallinen yhteistyö on parantunut, hallinnon sisäisen tiedonkeruun järjestelyitä on kehitetty ja myös ihmiskaupan vastaisen toiminnan rahoitus on monin tavoin vahvistunut. Myös ihmiskaupan vastainen kansainvälinen yhteistyö on tehostunut koordinaatorakenteen aktiivisen toiminnan ansiosta.

Tämän toimintaohjelman seuranta tapahtuu valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen yhteensovittamissihteeristön toimesta. Seuranta toteutetaan valtioneuvoston normaaleja toimintakäytäntöjä noudattaen luettelemalla kunkin toimijan vastuulla olevat toimet, joiden etenemistä seurataan säännöllisesti sihteeristön toimesta käyden siitä keskustelua muun muassa kansallisen ihmiskaupparaportojen kanssa.

Ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattori laatii hyvissä ajoin ennen toimikautensa loppua yhteistyössä valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen rakenteen toimijoiden kanssa ehdotuksen koordinaatiotoimintojen jatkosta. Tässä yhteydessä harkitaan myös ihmiskaupan vastaiseen toiminnan koordinaatioon liittyviä mahdollisia sääntelytarpeita.

- 1.1 Koordinaation jatkoa koskevan esityksen tekeminen harkiten myös yhteensovittamiseen liittyviä mahdollisia sääntelytarpeita.

Vastuuministeriö: Sisäministeriö

Aikataulu: 2016 - 2017

Ihmiskaupan vastaisen työn osa-alue: yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Liittyy:

- Valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen 24.3.2015 liittyen eduskunnan kannanottoon kansallisen ihmiskaupparaportoinnin kertomuksesta vuodelta 2014: ihmiskaupakoordinaattorin toimintaa koskevan lainsäädännön valmisteleminen.
- Kansallisen ihmiskaupparaportoinnin vuonna 2014 antamaan kertomukseen sisältyvään suositukseen ihmiskaupakoordinaattorin toimintaa koskevan lainsäädännön valmisteleminen (katso edellinen kohta).

2 Ihmiskaupan uhreja etsivän työn, tunnistamisen ja auttamisen tehostaminen

Kansallisen uhrien tunnistamista ja ohjaamista koskeva mekanismin kirjaaminen

Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan yhteensovittamissihteeristössä sekä verkostoyhteistyössä, muun muassa kansalaisjärjestöjen kanssa, on keskusteltu ihmiskaupan vastaista toimintaa koskevista kehitystarpeista. Tässä yhteydessä on pidetty hyvänä lähtökohtana käytössä olevien kansainvälisten esimerkkien mukaisesti kirjata Suomen kansallinen ihmiskaupan uhrien tunnistamis- ja ohjausjärjestelmä. Näin voidaan ensi kädessä hankkia kaikkien yhteistyötahojen saataville tietoa vallitsevista käytänteistä sekä mahdollistetaan toisessa vaiheessa kyseisten järjestelyiden kehittäminen.

Kansallinen ihmiskaupan uhrien tunnistamis- ja ohjausjärjestelmä -käsite ja siihen liittyvät käytänteet on kehitetty kansainvälisen yhteistyön puitteissa. Tällaisista järjestelyistä käytetään englanniksi nimitystä national referral mechanism. Yksi pääkehittäjistä on ollut Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ), joka on julkaissut kyseistä järjestelmää koskevan käsikirjan.

Kansallinen ihmiskaupan uhrien tunnistamis- ja ohjausjärjestelmä kirjataan ensi vaiheessa mahdollisimman tiiviisti ja havainnollisessa muodossa. Kirjaamisen tarkoituksena on myös myötävaikuttaa siihen, että valtioneuvoston ihmiskaupan vastaiseen verkostoyhteistyöhön osallistuvat muodostavat kokonaiskuvan ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ja heidän ohjaamisestaan. Tämä on tärkeää myös ihmiskaupan vastaisen työn tulevaisuuden kehittämistä ajatellen. Näin voidaan taata se, että kaikki ihmiskaupan uhrien tavoittamisen ja tunnistamisen parissa työskentelevät toimivat yhteensopivien periaatteiden mukaisesti. Kyseistä tunnistamis- ja ohjausjärjestelmää koskevaan asiakirjaa siihen sisältyvine prosessien kuvauksineen täydennetään jatkossa tarpeen mukaan muun muassa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmässä sekä järjestöissä tapahtuvan kehitystyön pohjalta.

Kansallinen ihmiskaupan uhrien tunnistamis- ja ohjausjärjestelmää koskeva työ tapahtuu ihmiskaupan vastaisen verkoston puitteissa. Työ organisoidaan ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattorin vetämänä ja sen toteuttamista seurataan ihmiskaupan vastaisen toiminnan yhteensovittamissihteeristön toimesta. Tunnistamis- ja ohjausjärjestelmää koskeva kehitystyö jatkuu alla mainitun ihmiskaupan uhrien etsivän työn, tunnistamista ja auttamista koskevan rahoituksen piirissä. Tässäkin tapauksessa kansallista ihmiskaupan uhrien tunnistamis- ja ohjausjärjestelmää koskevat kirjaukset koordinoidaan valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen rakenteen kautta.

Uhreja etsivän työn, uhrien tunnistamisen ja auttamisen kehittäminen

Suomen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään on viime vuosina otettu asiakkaaksi vuosittain keskimäärin noin 50 uutta ihmiskaupan uhria. Muun muassa ihmiskaupan uhreja etsivää toimintaa harjoittavien järjestötoimijoiden kokemus on ollut se, että erityisesti niin sanotut pelkäävät uhrit eivät ole uskaltaneet hakeutua viranomaisten tarjoaman avun piiriin. Uhrien mahdollinen jääminen piiloon viranomaisilta vaikeuttaa myös ihmiskaupparikosten selvittämistä

ja torjuntaa. Niin sanottujen pelkävien uhrien määrästä ja piiloonjäämisilmiön laajuudesta, tai näiden seikkojen todellisesta vaikutuksesta auttamisen piiriin hakeutumiseen, ei kuitenkaan ole toistaiseksi ollut mahdollista koota täsmällistä tietoa.

Ihmiskaupan uhrien tunnistamistoiminnan kehittäminen edellyttää muun muassa ihmiskauppailmiön eri puolten tarkempaa havainnoimista sekä järjestöjen ja viranomaistoimijoiden yhteistyön edelleen kehittämistä. Kolmannella sektorilla tehtävän etsivän työn ja auttamistyön erityisenä vahvuutena on kontakti haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin sekä neuvonta- ja tukipalveluiden tarjoaminen matalan kynnyksen palveluperiaatteella, mikä mitä ilmeisimmin lisää ihmiskaupan uhrien uskallusta hakea apua myös viranomaisilta. Kehittämistyössä tulee ottaa huomioon myös ihmiskauppailmiössä tapahtuvat muutokset.

Kolmannen sektorin työssä painotetaan myös sitä, että tunnistettujen ihmiskaupan uhrien luottamus auttamistoimista vastaavia viranomaisia ja esitutkintaviranomaisia kohtaan lisääntyisi ja ihmiskauppaan syyllistyneet saataisiin rikosoi-keudelliseen vastuuseen teoistaan. Erityisen tärkeää on tavoittaa myös henkilöitä, jotka oleskelevat maassa ilman tarvittavia lupia. Tällaisten henkilöitä on haastavaa tavoittaa viranomaisten toimesta tai aina edes järjestöjen etsivän työn puitteissa.

On tärkeää huomata, että myös kirkot ja uskonnolliset yhteisöt harjoittavat ihmisiä lähellä olevaa auttamistoimintaa, joka on relevanttia ihmiskaupan uhrien tavoittamisen kannalta. Nämä yhdyskunnat voivat tarjota myös vaikeita kokemuksia omaaville henkilöille heidän mahdollisesti toivomaansa hengellistä apua, mikä voi olla keskeistä myös ihmiskaupan uhrille.

Uudet sovellettavat menetelmät, kuten yhdenmukaisiin indikaattoreihin perustuva kolmannen sektorin kenttätöissä tapahtuva etsivä työ voi edesauttaa juuri pelkävien uhrien hakeutumista ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään ja yhteistyöhön esitutkintaviranomaisten kanssa. Kolmannen sektorin edellä kuvatus etsivän työn tarkoituksena on vahvistaa ihmiskaupan uhrien tunnistamista selkeyttäen samalla viranomaisen tekemää uhrin tunnistamista ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään ottamista edeltävää kentällä tapahtuvaa työtä. Tavoitteena on myös vahvistaa ihmiskaupan vastaisen toiminnan monisektorista yhteistyötä.

Kehittämistoiminnassa on tärkeää myös mallintaa haavoittuvassa asemassa elävien ihmisten osallisuutta tunnistamis- ja tukityön kehittämisessä. Näin ihmiskaupan uhreilla on mahdollisuus saada entistä paremmin äänensä kuuluviin työn suunnittelussa. Tällaisen lähestymistavan osalta korostuu kehittämistoimintaa vetävien tahojen ja muiden toimijoiden yhteistyö.

Tavoitteena on rakentaa kansalaisjärjestöjen ja viranomaisten välille tunnistamistilanteissa ja avun piiriin saattamisessa sovellettavaksi käyvä toimintatavat sekä malli tunnistamista tukevien indikaattoreiden käyttämisestä ihmiskaupan uhrien parissa tehtävässä kenttätöissä. Toiseksi tulee myös kouluttaa kolmannen sektorin toimijoita uhrien tehokkaampaan tunnistamiseen.

Ihmiskaupan uhrien auttamiseen tähtävää viranomaistoimintaa tulee jatkuvasti kehittää moniammatilliseen asiantuntemukseen nojautuen. Esimerkiksi edellä mainitun yhdenmukaisiin indikaattoreihin perustuvan etsivän työn suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös viranomaispuolella saadut kokemukset indikaattoreihin perustuvasta työstä. Esimerkkinä tällaisen lähestymistavan hyvin onnistuneesta toteuttamisesta mainittakoon, että poliisin ihmiskaupparikosten esitutkintaa ja uhrien tunnistamista koskevaan ohjeistukseen on jo pitkän aikaa ollut liitettynä poliisin kenttätöissään hyödyntämä indikaattorilista.

Tärkeää on myös kuntasektorin kanssa tehtävä yhteistyö, johon liittyen Kuntaliitto onkin valmistellut keskeisten asiantuntijatahojen kanssa yhteistyössä yleiskirjeet kuntien palveluista ihmiskaupan uhreille. Tämä ohjeistus ja tähän toimenpiteeseen liittyvä kehitystyö myötävaikuttanevat siihen, että jatkossa pystytään entistä paremmin tarjoamaan

vastaavan tasoisia palveluita eri kunnissa pysyvästi asuville joko suomalaisille tai oleskeluluvan omaaville ulkomaalaisille ihmiskaupan uhreille. Kehittämisen tulee ottaa huomioon sukupuoli- ja lapsinäkökulma, mukaan lukien ihmiskaupan uhrien suhde lapsiinsa. Kaikissa lasta koskevissa toimissa tulee ensisijaisesti ottaa huomioon lapsen etu. Tämä on keskeistä niin etsivässä työssä kuin uhrien tunnistamisessa ja auttamisessa. Työssä tulee hyödyntää lapsia koskeviin kysymyksiin liittyvää asiantuntemusta. Kehitystoimintaan osallistuvien toimijoiden tulee edistää lapsen edun ensisijaisuuteen pohjautuvia toimintatapoja sekä huomioida henkilöstölleen tarjoamassaan koulutuksessa ihmiskaupan lapsiuhreihin liittyvät erityiskysymykset.

Keskeistä on myös, että sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille kehitetään koulutusta ihmiskaupan uhrien tunnistamiseksi ja saattamiseksi avun piiriin. Tämä liittyy myös toimintaohjelman ihmiskaupan vastaiseen toimintaan liittyvän koulutuksen tehostamiseen ja tietoisuuden lisäämistä koskevaan kuudenteen toimenpiteeseen.

Viranomaistoimintaa koskevan kehittämistyön puitteissa tulee käydä läpi lapsen edun ja oikeuksien toteutumisen kipupisteitä, kuten esimerkiksi niitä käytännön tilanteita, joissa lapset joutuvat alttiiksi ihmiskaupalle. On myös tärkeää etsiä keinoja, joilla voidaan entistä tehokkaammin suojata ihmiskaupan uhrien lapsia. Edellä mainitun perusteella on mahdollista hahmottaa konkreettisia toimensuosituksia siitä, miten missäkin tilanteessa tulisi lapsen etu huomioida kuitenkin jokaisen tilanteen yksilöllisyys huomioiden. On tältäkin osin tärkeää, että kehittämistoiminnassa syntyvää tietämystä jaetaan tehokkaasti muille tahoille.

Keskeistä on myös edellä kuvattu kansalaisjärjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö. Erityisen tärkeää on myös kuntien ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen. Esimerkkinä mainittakoon yhteistyö lastensuojeluviranomaisten kanssa. Tehokkaan auttamisen edellytyksenä on myös ihmiskauppailmiöön liittyvän tietoisuuden lisääminen käyttäen monimuotoisesti eri viestintäkanavia. Ihmiskaupan uhrien etsivässä työssä tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että turvapaikkaprosessissa olevat uhrin löydetään ja tunnistetaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Kehittämisessä on huomioitava myös uhrin asema sen jälkeen, kun auttamistoimet lakkaavat.

Alaikäisten turvapaikanhakijoiden, mukaan lukien erityisesti myös vailla huoltajaa olevat lapset, joukossa mahdollisesti olevien ihmiskaupan uhrien tunnistamisen tulee tapahtua mahdollisimman nopeasti. Yksin tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden osalta säännönmukaisesti selvitetäänkin heihin mahdollisesti kohdistunutta erilaista hyväksikäyttöä, mikä palvelee myös ihmiskaupan uhriksi joutumisen selvittämistä. Turvapaikkaa vanhempansa kanssa hakevaa alle 12-vuotiasta alaikäistä ei pääsääntöisesti kuulla turvapaikkaperusteista, joten häneen kohdistuneen hyväksikäytön selvittämisessä vanhempien kertomus turvapaikkapuhuttelussa sekä vastaanottokeskusten henkilökunnan havainnot ovat tärkeässä asemassa.

Tulee ottaa myös huomioon rikosuhrien asemaan liittyvä kehitystyö, jonka tuloksena kehittämisessä muun muassa käynnistettiin 1.3.2016 alkaen rikosuhrien suojelutarpeen arviointimenettely. Tämä perustuu muun ohella Euroopan parlamentin ja neuvoston rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista antamaan direktiiviin (2012/29/EU). Kyseisessä direktiivissä on säännökset erityissuojelua tarvitsevien, haavoittuvien uhrien tunnistamisesta ja heidän oikeudestaan erityissuojeluun esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä. Edellä mainittuun liittyen on otettava ihmiskaupan uhrien etsivää työtä, tunnistamista ja auttamista koskevassa kehitystoiminnassa huomioon oikeusministeriössä parhaillaan käynnissä oleva työryhmävalmistelu, jossa on tavoitteena edistää uhridirektiivin mukaisen rikoksen uhrin tiedonsaantioikeuden toteutumista.

Tässä käsiteltävä erityiseen rahoitukseen perustuva kehittämistoiminta johtaa ihmiskaupan uhrien tunnistamisen ja auttamisen helpottumiseen, uhrien saaman tuen vahvistumiseen sekä ihmiskaupan vastaisen työn yhteistyörakenteiden vahvistumiseen myös viranomaisten suuntaan. Tehokkaampi uhrien tunnistaminen ja tukeminen edistää myös rikostorjunnan tehokkuutta ja syyllisten vastuuseen saattamisen tavoitteita. Kehittämistoiminnan myötä myös ihmiskaupan vastaiseen yhteistoimintaan luodut eri forumit vahvistuvat ja voi myös syntyä uusia yhteydenpitokanavia eri

toimijoiden välillä. On tärkeää, että käytänteitä kehitetään keskusteleavassa hengessä kuullen myös nykyisiin käytänteisiin liittyviä kehittämisehdotuksia ja ratkaistaan käytännön pulmatilanteita.

Ihmiskaupan uhreja etsivän työn sekä uhrien tunnistamisen ja auttamisen edelleen kehittämiseksi tuetaan kaikin mahdollisin toimin sisäisen turvallisuuden rahaston tai muun mahdollisen ulkopuolisen rahoituksen turvin toteutettavia valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan verkostoon kuuluvien viranomais- ja järjestötoimijoiden strategisesti tärkeitä hankkeita ja mahdollistetaan koordinaatiojärjestelyiden kautta kansallisen tunnistamis- ja ohjausjärjestelmän kehittäminen näiden hankkeiden toimesta.

Kansalaisjärjestöjen osalta aloitti keväällä 2016 toimintansa Askelmerkkejä dialogiseen tunnistamiseen -niminen PRO-tukipiste ry:n yhteydessä toimiva hanke. Tämän ohjausryhmään kuuluvat myös valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattori, kansallisen ihmiskaupparaportoijan edustaja sekä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmää ja keskeisiä kansalaisjärjestöjä edustavat jäsenet. Myös viranomaispuolella tulee organisoida vastaavan tyyppinen tämän toimenpiteen uhrien auttamisen kehittämiseen liittyvä hanke.

Ihmiskaupan uhrien tuettu ja turvallinen asuminen

Ihmiskaupan uhrit saattavat tarvita tuettuja ja turvallisia asumispalveluita eri tilanteissa. Tämän vuoksi on ensinnäkin tärkeää tiedottaa kuntia ja turvakoteja seksuaalisen väkivallan tai perheväkivallan kohteeksi joutuneiden ihmiskaupan uhrien mahdollisuuksista tarpeen tullen saada apua turvakodeista. Samassa yhteydessä tiedotetaan näitä toimijoita myös ihmiskaupan uhrien turvalliseen asumiseen liittyvistä asianmukaisista menettelytavoista. Tiedottaminen valmistellaan käyttäen hyödyksi myös ihmiskaupan auttamisjärjestelmän asiantuntemusta.

On toiseksi myös keskeistä varmistaa, että myös sellaisilla ihmiskaupan uhreilla, joilla ei ole niin sanottua kuntapaikkaa, on mahdollisuus tarvittaessa saada sijoitus tuettuun ja turvalliseen asumispalveluun. Tähän liittyvistä järjestelyistä vastaa Joutsenon vastaanottokeskus.

- 2.1 Suomen nykyisen kansallisen ihmiskaupan uhrien tunnistamis- ja auttamisjärjestelmän kirjaaminen ja kirjausten päivittäminen kehitystyön myötä.

Vastuuministeriöt: Sisäministeriö, oikeusministeriö, ulkoasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö

- 2.2 Ihmiskaupan uhreja etsivän työn sekä uhrien tunnistamisen ja auttaminen kehittäminen, jossa moottoreina sisäisen turvallisuuden rahaston kansallisen ohjelman mukaiset kehityshankkeet.

Vastuuministeriöt: Sisäministeriö, oikeusministeriö, ulkoasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö Muut vastuutahot: Kehittämishankkeista vastaavat toimijat

- 2.3 Kehitetään koulutusta sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille ihmiskaupan uhrien tunnistamiseksi ja auttamiseksi

Vastuuministeriö: Sosiaali- ja terveysministeriö Muut vastuutahot: Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM, Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä

- 2.4 Tiedotetaan kuntia ja turvakoteja seksuaalisen väkivallan tai perheväkivallan kohteeksi joutuneiden ihmiskaupan uhrien mahdollisuuksista tarpeen tullen saada apua turvakodeista sekä ihmiskaupan uhrien turvalliseen asumiseen liittyvistä asianmukaisista menettelytavoista.

Vastuuministeriö: Sosiaali- ja terveysministeriö Muut vastuutahot: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL, Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä

- 2.5 Varmistetaan, että myös sellaisilla ihmiskaupan uhreilla, joilla ei ole niin sanottua kuntapaikkaa, on mahdollisuudet tarvittaessa saada sijoitus tuettuun ja turvalliseen asumispalveluun.

Vastuuministeriö: Sisäministeriö Muu vastuutaho: Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä

Aikataulu: 2016 - 2017

Ihmiskaupan vastaisen työn osa-alueet: uhrien suojeleminen, yhteistyö eri toimijoiden kanssa sekä myös tekijöiden rikosvastuuseen saattamiseen liittyvät toimet

Liittyy:

– Valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen 24.3.2015 liittyen eduskunnan kannanottoon kansallisen ihmiskaupparaportoijan kertomuksesta vuodelta 2014: sen varmistaminen, että ihmiskaupan uhrin tulevat ohjatuksi avun piiriin heti, kun esitutkintaviranomaisilla on perusteltu syy uskoa, että henkilö on ihmiskaupan uhri.

– Kansallisen ihmiskaupparaportoijan vuonna 2014 antamaan kertomukseen sisältyvään suositukseen auttamisjärjestelmän ja kansalaisjärjestöjen välisen yhteistyön parantamiseksi niin, että useammat kansalaisjärjestöjen tunnistamat ihmiskaupan uhrin ohjautuisivat auttamisjärjestelmään. Toimenpide liittyy myös sen varmistamista koskevaan raportin suositukseen, että kaikissa ihmiskaupan uhreja mahdollisesti kohtaavissa viranomaisissa (mukaan lukien) kuntien sosiaali- ja terveystoimi, lastensuojelu, poliisi, Rajavartiolaitos, työsuojelu) osattaisiin tunnistaa ihmiskaupan uhrin ja ohjata heidät ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään. Toimenpide liittyy myös kertomukseen sisältyvään suositukseen kunnissa tehtävän ihmiskaupan vastaisen työn (ml. sosiaali- ja terveystoimi sekä lastensuojelu) kehittämiseksi niin, että ihmiskaupan uhrin ja heidän alaikäiset lapsensa (tai heidän mukanaan seuraavat alaikäiset lapset) saisivat tarvitsemansa avun ja että avun toteutumista myös aktiivisesti seurattaisiin.

Toimenpide liittyy myös edellä mainitun raportin suositukseen esitutkintaviranomaisten ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän välisen yhteistyön kehittämiseksi niin, että ihmiskaupan uhrin tulisivat ohjatuiksi avun piiriin heti, kun esitutkintaviranomaisilla olisi (perusteltua) syytä uskoa, että henkilö on ihmiskaupan uhri. Toimenpide liittyy myös kyseisen raportin suositukseen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän edelleen kehittämiseksi niin, että mahdollisimman moni ihmiskaupan uhri ohjautuisi auttamisjärjestelmään ja saisi tarvitsemansa avun, ml. sopivan majoituksen sekä riittävän psyykkisen ja arjen elämän tuen.

– Euroopan neuvoston suositukseen CP(2015)1, jonka mukaan Suomessa olisi edelleen tehostettava ihmiskaupan uhrien tunnistamista, erityisesti ottamalla käyttöön selkeä kansallinen järjestelmä tunnistamista ja avun piiriin ohjaamista varten, sekä edistämällä useiden eri toimijoiden osallistumista tunnistamiseen. Toimenpidet liittyvät myös saman asiakirjan suositukseen, jonka mukaan Suomessa olisi varmistettava, että ihmiskaupan uhreille annettava apu sovitetaan heidän yksilöllisiin tarpeisiinsa, ja kiinnitettävä erityistä huomiota ihmiskaupan lapsiuhreihin, myös vailla huoltajaa oleviin alaikäisiin.

3 Ihmiskaupan uhrien auttamista koskevan lainsäädännön seuranta

Hallituksen eduskunnalle laeiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain ja ulkomaalaislain muuttamisesta antaman esityksen 266/2014 vp mukaisesti muutettiin ihmiskaupan uhrien auttamiseen liittyviä säännöksiä. Muutosten tarkoituksena oli muun muassa vahvistaa ihmiskaupan uhrin auttamisjärjestelmän tehtävät laissa, jotta ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ja auttamisesta tulisi ennustettavampi ja läpinäkyvämpi sekä vastuunjaoltaan selkeämpi kokonaisuus, jossa uhreja suojellaan ja uhrien ihmisoikeudet ja yhdenvertainen kohtelu turvataan. Kyseisillä muutoksilla, jotka tulivat voimaan 1.7.2015, muutettiin myös edellä mainitun säädöksen nimi laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta.

Valtioneuvosto antoi edellä mainitun lakiesityksen antamisen yhteydessä 27.11.2014 lausuman, jonka mukaan sisäministeriö seuraa tarkasti esityksen vaikutuksia ihmiskaupan uhrien auttamiseen ja tunnistamiseen ja kerää vuoden 2016 loppuun mennessä keskeisten tahojen lausunnot. Näiden pohjalta lausuman mukaan tulee tarvittaessa ryhtyä lainsäädännöllisiin tai muihin toimiin tilanteen korjaamiseksi, mikäli ihmiskaupan uhrien auttamisessa ja tunnistamisessa ilmenee puutteita. Myös eduskunnan työ- ja tasa-arvovaliokunta viittasi lakiehdotuksen HE 206/2014 käsittelyn yhteydessä antamassaan lausunnossa (TyVL 16/2014 vp) pitäen erittäin tärkeänä, että ehdotettujen muutosten vaikutusta ja auttamisjärjestelmän toimivuutta seurataan laaja-alaisesti valtioneuvoston lausuman mukaisesti. Kyseinen työ- ja tasa-arvovaliokunnan lausunto sisällytettiin liitteeksi hallintovaliokunnan samassa asiassa antamaan mietintöön, jonka mukaisena eduskunta hyväksyi lakiehdotuksen 6.3.2015.

Sisäministeriö seuraa kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 1.7.2015 voimaan tulleiden muutosten vaikutuksia ihmiskaupan uhrien auttamiseen ja tunnistamiseen. Tältä osin voidaan hyödyntää myös vireillä olevissa uhrien tunnistamista ja auttamista koskevilla hankkeilla saatavat kokemukset. Sisäministeriö kerää keskeisten tahojen lausunnot. Sisäministeriö arvioi lausuntojen ja seurannassa tehtyjen havaintojen pohjalta tarvetta ryhtyä lainsäädännöllisiin tai muihin toimiin ihmiskaupan uhrien auttamisen edelleen kehittämiseksi.

- 3.1 Kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muutosten seuranta ottaen huomioon kehityshankkeista saatavat kokemukset.

Vastuuministeriö: Sisäministeriö

Aikataulu: 2016 - 2017

Ihmiskaupan vastaisen työn osa-alue: uhrien suojeleminen

Liitty:

– Kansallisen ihmiskaupparaportoinnin vuonna 2014 antamaan kertomukseen sisältyvään suositukseen ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin sen seuraamiseksi, riittävätkö ihmiskaupan uhrien tunnistamista ja auttamista koskevat lainsäädäntömuutosehdotukset vastaamaan siihen ongelmaan, etteivät seksuaalisesti Suomessa hyväksikäytetyt ihmiskaupan uhrin nykyisin ohjautu ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään. Kyseisen suosituksen mukaan valtioneuvoston tarvittaessa on ryhdyttävä lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin ongelman ratkaisemiseksi.

– Euroopan neuvoston suositukseen CP(2015)1, jonka mukaan Suomessa olisi varmistettava, että kaikille mahdollisille ihmiskaupan uhreille annetaan toipumis- ja harkinta-aika, jonka aikana heillä on mahdollisuus päästä yleis-sopimuksessa tarkoitettujen suojelu- ja auttamistoimien piiriin.

4 Ihmiskaupan paljastaminen viranomaismenettelyissä

Useat eri viranomaiset kohtaavat ihmiskauppaan liittyviä ilmiöitä työssään. Ihmiskaupparikosten esiin tuloa voidaan edistää erilaisissa viranomaismenettelyissä, joista tässä käsitellään ensinnäkin työsuojelua sekä toiseksi Suomen edustustojen osalta ulkomaalaisten henkilöiden maahantuloon ja maassa oleskeluun oikeuttaviin lupiin liittyviä menettelyitä.

Useissa työperäisen ihmiskaupan tapauksissa poliisi on käynnistänyt esitutkinnan työsuojeluviranomaisten välityksin tai aloitteesta saatujen vihjeiden johdosta. On tämän vuoksi keskeistä, että työsuojeluviranomaisten työnantajavalvonnassa kiinnitetään huomiota ihmiskaupan paljastamiseen. Näin työsuojelutarkastajilla tulee olla käytössä asianmukainen ihmiskaupan paljastamista edistävä ohjeistus. Tähän tulee myös liittyä tarkastuksilla tarkastusten kohteina oleville toimijoille tarvittaessa jaettava ihmiskaupan vastainen materiaali. Keskeistä on myös, että tarkastajat on koulutettu käyttämään tätä.

Samoin ulkomaalaisen työvoiman käytön valvonnan koordinaatiossa tulee pitää esiin ihmiskauppaan liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä. Tätä voidaankin edistää ulkomaalaisen työvoiman käytön valvontaa yhtenäistävän koordinaatioryhmän kautta. Myös työsuojelun valvontaa koskevaa lainsäädäntöä kehitettäessä on tarkistettava, että työsuojeluviranomaiset voivat saada ihmiskaupan paljastamiseksi tarpeellisessa laajuudessa salassa pidettävää tietoa muilta viranomaisilta.

On keskeistä, että Suomen ulkomaan edustustoilla on niiden viisumi- ja oleskelulupa-asioita käsitellessään käytössä ajantasoinen laittoman maahantulon torjuntaan tarkoitettu ohjeistus, johon sisältyy havainnollinen ihmiskaupaa koskeva materiaali. Tämä materiaali voi perustua esimerkiksi erilaisten mallitapausten tai tarkistuslistojen hyödyntämiseen.

- ▶ 4.1 Työsuojeluviranomaisten työnantajavalvonnassa kiinnitetään huomiota ihmiskaupan paljastamiseen työsuojelutarkastajien käytössä olevan ohjeistuksen mukaisesti. Ohjeistuksessa on tietoa muun muassa ihmiskaupan paljastamiseksi sekä myös uhrien ohjaamiseksi avun piiriin. Tarkastuksilla on jaettavissa materiaalia, joka ohjaa ottamaan yhteyttä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään. Työsuojelutarkastajat koulutetaan hyödyntämään kyseistä aineistoa työssään.

Vastuuministeriö: Sosiaali- ja terveysministeriö Muu vastuutaho: Työsuojeluviranomaiset

- ▶ 4.2 Ulkomaalaisen työvoiman käytön valvontaa yhtenäistävä koordinaatioryhmä pitää säännöllisesti työssään esillä ihmiskauppaan liittyviä kysymyksiä ja näitä pidetään esillä myös osallistuttaessa erilaisiin ulkomaalaisen työn käyttöön ja harmaan talouden vastaisiin toimiin liittyviin yhteistyöelimiin.

Vastuuministeriö: Sosiaali- ja terveysministeriö

- 4.3 Parannetaan työsuojelun valvontaa koskevaa lainsäädäntöä tarkistettaessa työsuojeluviranomaisen oikeutta saada salassa pidettävää tietoa muilta viranomaisilta, mikä on tärkeää ihmiskaupan paljastamiseksi.

Vastuutaho: Sosiaali- ja terveysministeriö

- 4.4 Päivitetään edustustoille tarkoitettu laittoman maahantulon torjuntaan liittyvä materiaali ihmiskaupan osalta liittyen viisumi- ja oleskelulupaprosesseihin.

Vastuutaho: Ulkoasiainministeriö

Ihmiskaupan vastaisen työn osa-alueet: Tekijöiden rikosvastuuseen saattamiseen liittyvät toimet ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Liittyy:

– Valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen 24.3.2015 liittyen eduskunnan kannanottoon kansallisen ihmiskaupparaportoinnin kertomuksesta vuodelta 2014: sen varmistaminen, että ihmiskaupan uhrit tulevat ohjatuksi avun piiriin heti, kun esitutkintaviranomaisilla on perusteltu syy uskoa, että henkilö on ihmiskaupan uhri; sekä sen turvaaminen, että yhdenvertaisuusvaltuutetulla on oikeus seurata oikeudenkäynnin suljettua käsittelyä myös niissä tilanteissa, kun valtuutettu ei toimi uhrin avustajana.

– Kansallisen ihmiskaupparaportoinnin vuonna 2014 antamaan kertomukseen sisältyvään suositukseen rikososaimista omaavien voimavarojen lisäämiseksi ja turvaamiseksi erityisesti esitutkintaviranomaisissa ja syyttäjälaitoksissa.

– Euroopan neuvoston suositukseen CP(2015)1, jonka mukaan Suomessa olisi tehostettava ihmiskaupparikosten tutkintaa ja syytteen esittämistä kaikkien hyväksikäytön muotojen osalta oikeasuhteisten ja ennalta estävien seuraamusten varmistamiseksi, vahvistamalla poliisien, syyttäjien ja tuomarien valmiuksia ja erikoistumista.

5 Esitutkintaviranomaisten toimenpiteet

Poliisin tietoon on viime vuosina tullut vuosittain noin 20 - 30 ihmiskaupparikosta, joista noin 1 - 5 on edustanut ihmiskaupan törkeää tekemuotoa. Kuhunkin rikokseen on voinut liittyä yksi tai useampi uhri ja yksi tai useampi tekijä. Poliisin tietoon tulee ihmiskaupparikokset tutkitaan paikallispoliisissa. Keskusrikospoliisissa on myös ihmiskaupparikollisuuteen erikoistuneita asiantuntijoita. Poliisin ihmiskaupan vastaista työtä koordinoi Poliisihallitus. Poliisihallitus antoi poliisia koskevan ohjeen ihmiskauppaan ja sen kaltaisiin rikoksiin puuttumisesta sekä ihmiskaupan uhrin auttamisesta vuoden 2012 alussa. Kyseinen ohje päivitettiin vuoden 2014 alussa (2020/2013/5080). Se sisältää ohjeistuksen muun muassa ihmiskaupparikosten tunnistamiseen ja esitutkintaan sekä yhteistyöhön eri viranomaistahojen kanssa. Siinä käsitellään myös ihmiskaupan uhrin auttamista ja auttamisjärjestelmän toimintaa, harkinta-ajan myöntämisprosessia sekä ihmiskauppaepäilyn vaikutuksia turvapaikkamenettelyssä ja maastapoistamispäätösten täytäntöönpanossa. Poliisin tulee ohjata ihmiskaupan uhreja auttamisjärjestelmään erittäin matalalla kynnyksellä. Kyseistä ohjetta noudatetaan soveltuvin osin myös Rajavartiolaitoksessa.

Poliisi osallistuu myös ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän yhteydessä toimivaan moniammatilliseen auttamisryhmään erityisenä tehtävänä ihmiskaupan uhrien turvallisuusuhtien arviointi.

Poliisissa toimii Poliisihallituksen johdolla vuonna 2014 käynnistetty poliisin asiantuntijaverkosto ihmiskaupparikosten torjumiseksi. Verkostoon kuuluu kaikista poliisiyksiköistä päällystään kuuluva poliisi sekä niin sanottu ulkomaalaisioiden oto-kouluttaja. Verkoston tavoitteena on kehittää ihmiskaupparikosten torjuntaan ja ihmiskaupan uhrien auttamiseen liittyvää erityisosaamista poliisin yksiköissä.

On tärkeää, että poliisin ihmiskauppaa koskeva ohjeistus on jatkuvasti ajan tasalla ottaen esimerkiksi huomioon uusien ihmiskaupparikollisuuden kehittyminen. Lisäksi tulee edelleen kehittää ihmiskauppaan liittyvää poliisin valtakunnallista ja paikallista koulutusta. Tässä koulutuksessa tulee panostaa erityisesti seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan tunnistamiseen ja tutkimiseen. Lisäksi mainittakoon, että toimenpiteeseen 2 sisältyvässä viranomaisprojektissa otetaan yhdeksi painopistealueeksi poliisin kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen.

- 5.1 Varmistetaan poliisin ja Rajavartiolaitoksen ihmiskauppaohjeistuksen ajantasaisuus erityisesti uusien rikosmuotojen huomioimisen näkökulmasta

Vastuuministeriö: Sisäministeriö Muut vastuutahot: Poliisihallitus ja Rajavartiolaitos

- 5.2 Lisätään valtakunnallista ja alueellista koulutusta erityisesti seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan tunnistamiseksi ja tutkimiseksi poliisin perus- että täydennyskoulutuksessa

Vastuuministeriö: Sisäministeriö Muut vastuutahot: Poliisihallitus ja paikallispoliisi

Ihmiskaupan vastaisen työn osa-alueet: Tekijöiden rikosvastuuseen saattamiseen liittyvät toimet ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Liittyy:

– Valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen 24.3.2015 liittyen eduskunnan kannanottoon kansallisen ihmiskaupparaportoijan kertomuksesta vuodelta 2014: sen varmistaminen, että ihmiskaupan uhrit tulevat ohjatuksi avun piiriin heti, kun esitutkintaviranomaisilla on perusteltu syy uskoa, että henkilö on ihmiskaupan uhri; sekä sen turvaaminen, että yhdenvertaisuusvaltuutetulla on oikeus seurata oikeudenkäynnin suljettua käsittelyä myös niissä tilanteissa, kun valtuutettu ei toimi uhrin avustajana.

– Kansallisen ihmiskaupparaportoijan vuonna 2014 antamaan kertomukseen sisältyvään suositukseen rikososaimista omaavien voimavarojen lisäämiseksi ja turvaamiseksi erityisesti esitutkintaviranomaisissa ja syyttäjälaitoksessa.

– Euroopan neuvoston suositukseen CP(2015)1, jonka mukaan Suomessa olisi tehostettava ihmiskaupparikosten tutkintaa ja syytteenespanoa kaikkien hyväksikäytön muotojen osalta oikeasuhteisten ja ennalta estävien seuraamusten varmistamiseksi, vahvistamalla poliisien, syyttäjien ja tuomarien valmiuksia ja erikoistumista.

6 Ihmiskaupan vastaiseen toimintaan liittyvän koulutuksen tehostaminen ja tietoisuuden lisääminen

Koulutus on keskeinen tehokkaan ihmiskaupan vastaisen toiminnan ja myös ihmiskaupan ehkäisemisen ja tietoisuuden kasvattamisen edellytyksistä. Tasokkaan ihmiskaupan vastaiseen toimintaan liittyvän koulutuksen tarvetta korostaa myös ihmiskaupparikollisuuden ilmenemismuotojen jatkuva muuttuminen.

Esimerkiksi sisäministeriö, oikeusministeriö, ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä, Maahanmuuttovirasto, Valtakunnansyyttäjänvirasto, Poliisiammattikorkeakoulu, kansallinen ihmiskaupparaportoija sekä ihmiskauppaan perehtyneet kansalaisjärjestöt ovat keskeisiä ihmiskaupan vastaisen toiminnan kouluttajatahoja. Suomalaiset asiantuntijat, mukaan lukien valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattori ja kansallinen ihmiskaupparaportoija käyvät myös kouluttamassa kansainvälisiä kollegoita ulkomaalaisissa seminaareissa.

Koulutuksen painotuksia ja kohderyhmiä tulee tarkistaa kulloisenkin tilanteen mukaiseksi. Lähitulevaisuudessa on keskeistä tehostaa esimerkiksi vastaanottokeskusten henkilöstön koulutusta ihmiskaupasta yhteistyössä Maahanmuuttoviraston sekä muun muassa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän ja muiden keskeisten asiantuntijatahojen välillä ottaen kohderyhmiksi esimerkiksi näissä toimivat sosiaalityöntekijät ja terveydenhoitajat.

Tuomioistuinten henkilöstöä koulutettaessa tulee ottaa huomioon myös yhdenvertaisuusvaltuutetun mahdollisuus seurata ihmiskauppaoikeudenkäyntien suljettuja istuntoja niissäkin tapauksissa, joissa valtuutettu ei edusta uhria. Tämä näkökulma onkin jo otettu huomioon esimerkiksi edellä mainitun Euroopan parlamentin ja neuvoston rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista antamaan direktiiviin liittyvän tuomioistuinten henkilöstölle annetun koulutuksen yhteydessä.

Yhtenä esimerkkinä koulutuksen tarvetta korostavista olosuhteista mainittakoon se, että työsuojelutarkastajat kohtavat usein ihmiskauppaviitteitä omaavien tilanteiden osalta työntekoon liittyvien asiakirjojen kuten esimerkiksi työaika-kirjanpidon ja työsopimusten väärentämistä. Työsuojeluviranomaiset ovatkin omassa sisäisissä koulutuksissaan lisänneet hallinnon alallaan toimivien tietoisuutta ihmiskaupasta. Ihmiskaupan vastaiseen toimintaan liittyvän koulutuksen tulee pohjautua ihmisoikeus- ja uhrilähtöiseen näkökulmaan sekä yhteistyökäytäntöjen rakentamiseen ja vahvistamiseen. Ihmiskaupan vastaisia koulutusponnistuksia tulee edistää kaikkien ihmiskaupan vastaisen työn kannalta keskeisten toimintojen piirissä. Erityisesti tulee tehostaa koulutusten kohdentamista.

Hyödynnetään ihmiskaupan vastaisen toiminnan verkostoja keskeisten koulutusten suunnittelussa ja koulutuksista tiedottamiseen. Ihmiskaupan vastaiset keskeiset asiantuntijatahot tukevat asiantuntemuksellaan koulutuksen kehittämistä. Eri viranomaiset huolehtivat siitä, että niiden järjestämässä koulutuksissa otetaan huomioon alakohtaiset erityispiirteet. Tarjotaan tarpeen mukaan myös syventävää koulutusta sekä niin sanottua vierikoulutusta henkilöille, jotka tavallisesta toiminnastaan poiketen saavat vastuulleen ihmiskauppaan liittyvän tehtävän.

Sen lisäksi, että ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä järjestää yhtenä osana virkatyötään koulutusta, se ylläpitää myös ihmiskauppa.fi -verkkosivustoa. Ihmiskaupan uhria voidaan tukea uhria vasta, kun hänet tulee auttamisjärjestelmän tietoon. Kaikki uhrit eivät ohjaudu avun piiriin ja tietoisuutta ihmiskaupasta sekä uhrien tunnistamisesta ja auttamisesta on yhä kasvatettava. Edellä mainitun mukaisesti ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä pyrkii osaltaan lisäämään tietoisuutta ihmiskaupasta ja uhrien auttamisesta. Mainittakoon tältä osin, että myös muut toimijat kuten esimerkiksi kansallinen ihmiskaupparaportointi myötävaikuttavat toimillaan ihmiskauppaa koskevan tietoisuuden lisäämiseen.

Ihmiskaupan vastaisen tiedotuksen tulee kohdistua niin suureen yleisöön kuin ammatillisiin toimijoihin. Tiedotusta kehitettäessä tulee toimia yhteistyössä ihmiskaupan vastaisten koordinaattiorakenteen, muiden asiantuntijoiden ja kansalaisyhteiskunnan kuten esimerkiksi myös työmarkkinajärjestöjen kanssa. Kehittämisessä tulee ottaa huomioon myös tietoisuuden lisäämiseen tähtäävistä toimista muissa maissa saadut kokemukset. Edellä kuvatusen kaltaisen vaikuttamistyön suunnittelussa ja suuntaamisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota nuoriin henkilöihin. Tältä osalta tulee kohderyhmää edustavat tahot kytkeä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa materiaalien suunnitteluun. Kansainvälisillä ihmiskaupan vastaisilla toimijoilla kuten esimerkiksi IOM:llä onkin kokemusta tällaisesta osallistavasta toimintatavasta. Yhteistyötä voidaan tehdä myös erilaisten kohderyhmiä tavoittavien tapahtumien, kuten esimerkiksi elokuvafestivaalien, kanssa. Tulee hyödyntää monipuolisesti eri viestintäkanavia kuten esimerkiksi myös sosiaalista mediaa.

Myös niin valtion kuin kuntien palveluksessa olevia viranomaistoimijoita sekä kansalaisjärjestöjen piirissä toimivia tulee edelleen aktivoida. Koulutusten tulee olla mahdollisimman käytännöllisiä, ja niiden laatua tulee voida arvioida yhdenmukaisesti. Esimerkkinä mainittakoon, että ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän työntekijät käyvät koulutamassa ja perehdyttämässä esimerkiksi tutkivia viranomaisia, sosiaali- ja terveysalalla toimivia, eri alojen opiskelijoita sekä järjestökenttää. Viranomaisten ja järjestötoimijoiden aktivoiminen voi tapahtua esimerkiksi yhteisten seminaarien ja tapaamisten muodossa, jolloin voidaan jakaa positiivisia esimerkkejä ihmiskaupan vastaisen työn käytännöistä sekä vahvistaa ihmiskaupan vastaisten toimijoiden verkostoitumista. Tätä työtä tukee myös ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän ympärivuorokautinen neuvontapuhelin, johon ovat tukeutuneet erityisesti viranomaiset.

Suomalaisten asiantuntijoiden tulee myös jakaa ihmiskaupan vastaisen alueellisen ja kansainvälisen yhteistyön kautta osaamistaan myös ulkomaisille kollegoille sekä vastaavasti hankkia tietämystä kansainvälisistä ihmiskaupan vastaisen työn uusimmista toimintamalleista.

Koulutuksen ja tietoisuuden lisäämisen tähtäävän toiminnan rahoituksessa tulee käyttää hyväksi muun ohella sisäisen turvallisuuden rahaston kansallisessa ohjelmasta haettavaa tukea sekä muita mahdollisia ulkoisia rahoituslähteitä.

- 6.1 Ihmiskaupan vastaista toimintaa koskevien koulutusten koordinoitua, laatua ja kohdistamista parannetaan.
- 6.2 Ihmiskauppaa koskevaa tietoisuutta lisätään ottaen kohderyhmäksi muun muassa nuoret henkilöt kytkien kohderyhmän edustajat tiedotustapojen ja sisältöjen valmisteluun.
- 6.3 Viranomaisten toimintaa tuetaan koulutuksella, ympärivuorokautisella puhelinlinjalla ja verkostoitumistilaisuuksilla.
- 6.4 Tehostetaan vastaanottokeskusten henkilöstön koulutusta ihmiskaupasta ottaen erityisesti kohderyhmiksi myös näissä toimivat sosiaalityöntekijät ja terveydenhoitajat.

Vastuuministeriöt: Sisäministeriö, oikeusministeriö, ulkoasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö
Muut vastuutahot: Ministeriöiden alainen hallinto kuten esimerkiksi 6.3: Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä (ympäri- ja vuorokautinen puhelinlinja); 6.4: Maahanmuuttovirasto, Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä

Aikataulu: 2016 - 2017

Ihmiskaupan vastaisen työn osa-alueet: ihmiskaupan ehkäisy, uhrien suojeleminen, tekijöiden rikosvastuuseen saattamiseen liittyvät toimet ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Liittyy:

– Valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen 24.3.2015 liittyen eduskunnan kannanottoon kansallisen ihmiskaupparaportoinnin kertomuksesta vuodelta 2014: sen varmistaminen, että ihmiskaupan uhrin tulevat ohjatuksi avun piiriin heti, kun esitutkintaviranomaisilla on perusteltu syy uskoa, että henkilö on ihmiskaupan uhri; sekä sen turvaaminen, että yhdenvertaisuusvaltuutetulla on oikeus seurata oikeudenkäynnin suljettua käsittelyä myös niissä tilanteissa, kun valtuutettu ei toimi uhrin avustajana.

– Kansallisen ihmiskaupparaportoinnin vuonna 2014 antamaan kertomukseen sisältyvään suositukseen rikososaamista omaavien voimavarojen lisäämiseksi ja turvaamiseksi erityisesti esitutkintaviranomaisissa ja syyttäjälaitoksissa. Toimenpide liittyy myös kyseisessä raportissa olevaan suositukseen kansallisen ihmiskaupparaportoinnin tiedonsaantioikeuden turvaamiseksi siten, että kansallisella ihmiskaupparaportoinnilla olisi oikeus seurata myös suljetuin ovin käytäviä ihmiskauppaoikeudenkäyntejä.

– Euroopan neuvoston suositukseen CP(2015)1, jonka mukaan Suomessa olisi tehostettava ihmiskaupparikosten tutkintaa ja syytteenpantoa kaikkien hyväksikäytön muotojen osalta oikeasuhteisten ja ennalta estävien seuraamusten varmistamiseksi, vahvistamalla poliisien, syyttäjien ja tuomarien valmiuksia ja erikoistumista.

7 Ihmiskaupan vastaisen kansainvälisen yhteistyön kehittäminen

Osallistutaan aktiivisesti ja ollaan mukana määrittelemässä kansainvälisiä suosituksia ja käytänteitä.

Ihmiskaupan vastaisen toimintaan liittyen tehdään aktiivista kansainvälistä yhteistyötä. Tämän myötä ihmiskaupan vastaista työtä määrittävät myös moninaiset kansainvälisoikeudelliset velvoitteet kuten esimerkiksi Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimukseen liittyvä ihmiskauppaa käsittelevä lisäpöytäkirja sekä ihmiskaupan vastaista toimintaa koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus.

Suomi osallistuu aktiivisesti myös Euroopan unionin ihmiskaupan vastaiseen toimintaan. Sen pohjautuu muun muassa ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (2011/36/EU).

Myös ihmiskauppaa koskeva alueellinen ja globaali yhteistyö, jota tehdään myös ihmiskaupan niin sanottujen lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa, on vilkasta. Tältä osin mainittakoon esimerkiksi Itämeren valtioiden neuvoston aktiivinen ihmiskaupan vastainen toiminta ja Pohjoismaiden neuvoston ihmiskauppailmiön vastaisia toimia tukevat projektit. Ihmiskaupan niin sanottujen lähtömaiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä mainittakoon esimerkiksi Nigerian kansallisten ihmiskaupan vastaisten toimijoiden kanssa harjoitettava tiivis yhteistyö. Kahdenvälistä yhteistyötä tulee kohdentaa ottaen huomioon ihmiskaupparikollisuudessa tapahtuvat muutokset.

Myös taloudellisten toimijoiden yhteiskuntavastuullisuutta tukeviin toimiin sisältyy usein myös joko suoranaisesti tai epäsuorasti ihmiskauppa ehkäiseviä toimenpiteitä. Talouden kansainvälistymisen johdosta tämä aihepiiri onkin otollinen kansainväliselle yhteistyölle. Ihmiskaupan vastaisen toiminnan johtavat asiantuntijat ovatkin tutustuneet eri maissa vieraillessaan taloudellisten toimijoiden yhteiskuntavastuuta edistäviin erilaisiin kampanjoihin, joissa on ollut eri muodoissa mukana ihmiskaupan vastaisia elementtejä.

Suomi on antanut tukensa Pohjoismaiden ministerineuvoston piirissä käynnistetyille pohjoismaiselle työperäisen ihmiskaupan vastaiselle hankkeelle, jonka projektiryhmää johdetaan Tanskasta. Hankkeessa on tarkoitus muun ohella suunnitella riskiarvion mukaan valituille elinkeinoaloille näitä varten räätälöityjä koulutusmoduuleja, jotka muun muassa helpottaisivat ihmiskaupan tunnistamista. Projektissa on myös tarkoitus järjestää edellä mainitun materiaalin pohjalta vuorovaikutustapaamisia elinkeinoelämän ja työmarkkinajärjestöjen kanssa. Mainittakoon yhteiskuntavastuuseen liittyen myös Yhdistyneiden kansakuntien Global Compact -aloitteen sekä kansainvälisen Save the Children järjestön (Suomessa Pelastakaa lapset ry) yhdessä kehittämien Liiketoiminnan lapsenoikeusperiaatteet (englanniksi Children's Rights and Business Principales), joissa on kattavasti otettu huomioon myös ihmiskaupan vastainen toiminta.

Kansainvälinen yhteistyö vaatii aktiivisia toimijoita sekä helposti lähestyttävien yhteistyökumppaneiden verkoston. Tämän osalta keskeisiä linkkejä ovat sekä ulkoasiainhallinto edustustoineen ja ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattori laajoine kansainvälisine yhteistyöverkostoineen sekä kansallinen ihmiskaupparaportointi raportointiin liittyvine eurooppalaisine ja globaaleine verkostoineen. Sisäministeriön hallinnon alalta mainittakoon erityisesti myös ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän yhteensovittamisvastuu liittyen Itämeren valtioiden neuvoston ihmiskaupprojeekteihin. Kansainvälistä ihmiskaupan yhteistyötä tehdään myös alueellisesti. Yhtenä esimerkkinä mainittakoon vaikkapa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston yhteistyö Luoteis-Venäjän alueiden kanssa.

Kansainvälisessä ihmiskaupan vastaista työtä koskevassa koordinaatiossa ja neuvotteluissa tulee edistää etenkin naisten ja tyttöjen oikeuksia. Tyttöjen oikeuksien osalta tähän toimenpiteeseen tehty kirjaus liittyy myös toimenpiteeseen kahdeksan, joka käsittelee lapsen aseman, edun ja oikeuksien huomioimista ihmiskaupan vastaisessa toiminnassa. Ulkoasiainhallinnon ihmisoikeusstrategian mukaisesti ulkopoliitikassa huomioidaan erityisesti haavoittuvimpien ryhmien kuten esimerkiksi ihmiskaupan uhrien oikeuksien toteutuminen.

Kansainvälisen yhteistyön tehostaminen edellyttää myös käytännöllisten ihmiskaupan vastaisten toimijoiden aktiivista osallistumista kansainvälisiin hankkeisiin, samoin kuin näitä koskevien rahoitusten aktiivista hakemista. Kansainvälisiä rahoituslähteitä koskevat tiedot tulee saattaa nopeasti ja ymmärrettävässä muodossa ihmiskaupan vastaisen toiminnan verkostojen tietoon niin viranomais- kuin järjestötoimijoiden osalta.

- 7.1 Vaikutetaan keskeisten asiantuntijatahojen toimesta tehokkaasti kansainvälisesti ihmiskaupan vastaisiin suosituksiin ja käytänteisiin.
- 7.2 Suomi edistää kansainvälisessä koordinaatiossa ja neuvotteluissa, mm. EU:n, YK:n ja Euroopan neuvoston puitteissa, etenkin naisten ja tyttöjen oikeuksia ihmiskaupan vastaisessa työssä. Ulkoasiainhallinnon ihmisoikeusstrategian mukaisesti ulkopoliitikassa huomioidaan erityisesti haavoittuvimpien ryhmien (joihin ihmiskaupan uhrit kuuluvat) oikeuksien toteutuminen.
- 7.3 Ihmiskaupan vastaisia käytännöllisiä toimijoita aktivoidaan lähtemään mukaan kansainvälisiin hankkeisiin.

Vastuuministeriöt: Sisäministeriö, oikeusministeriö, ulkoasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö

Aikataulu: 2016 - 2017

Ihmiskaupan vastaisen työn osa-alue: yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Liittyy:

– Kansallisen ihmiskaupparaportoinnin vuonna 2014 antamaan kertomukseen sisältyvään suositukseen, että toimintaohjelmassa tulisi huomioida sekä sukupuoli- että lapsinäkökulma.

– Euroopan neuvoston suositukseen CP(2015)1 liitteenä olevaan Euroopan neuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan asiantuntijaryhmä GRETA:n muistioon, jossa muun ohella kehoitetaan viranomaisia edelleen kehittämään kansainvälistä yhteistyötä ihmiskaupan ehkäisemiseksi, ihmiskaupan uhrien avustamiseksi ja rikosentekijöiden asettamiseksi syytteeseen, muun muassa selvittämällä uusia mahdollisuuksia yhteistyöhön valtiollisten ja muiden toimijoiden kanssa alkuperämaissa.

8 Tutkimuksen kehittäminen

Suomessa tehdään laadukasta ihmiskauppailmiöön liittyvää tutkimusta. Tältä osin mainittakoon erityisesti oikeusministeriön alaisuudessa toimivan Euroopan kriminaalipolitiikan instituutin (HEUNI) toteuttamat korkeatasoiset ja käytännön ihmiskaupan vastaisen työn kannalta hyödylliset tutkimushankkeet. Tutkimusten lisäksi HEUNI toteuttaa myös erilaisia kansainvälisiä kehityshankkeita koskien ihmiskaupan tunnistamista ja ennaltaehkäisyä. Lisäksi ihmiskaupan vastaiseen toimintaan liittyen on tehty aktiivista tutkimusta myös kaikilla oppiasteilla. Myös kansallinen ihmiskauppa-raporttoija on keskeisesti tukenut tietämyksensä ansiosta tällaista tutkimusta.

Myös Suomessa Maahanmuuttoviraston yhteydessä toimiva Euroopan Muuttoliikeverkosto (EMN) on tutkimustoiminnallaan keskeisesti myötävaikuttanut ihmiskauppailmiötä koskevan tiedon keräämiseen. EMN voi esimerkiksi tarvittaessa toimittaa Euroopan unionin jäsenvaltioita sekä Norjaa koskevaa vertailutietoa tämän toimintaohjelman toimenpiteiden osalta. Tietoa toimitetaan EMN:n kautta niin lyhyen kuin pidemmän aikavälin toimintojen arvioinnin muodossa ad-hoc -kyselyiden ja tutkimusraporttien välityksellä.

On keskeistä, että ihmiskaupan vastaiset tutkimusresurssit turvataan myös jatkossa. On myös tärkeää jatkaa yhteistyötä kansainvälisten ihmiskaupan vastaista tutkimusta tekevien toimijoiden kanssa. Tältä osin mainittakoon keskeisinä pohjoismaisina toimijoina esimerkiksi norjalainen tutkimussäätiö FAFO ja The Danish Centre against Human Trafficking. Euroopan Muuttoliikeverkoston toimintaa tuetaan toimittamalla sille laadukkaita tietoja ja autetaan sitä kartuttamaan ihmiskauppaan liittyvää asiantuntemustaan.

- 8.1 HEUNIn ja Euroopan muuttoliikeverkoston ihmiskauppaan liittyvät tutkimusresurssit turvataan.

Vastuuministeriöt: Oikeusministeriö ja sisäministeriö

Aikataulu: 2016 - 2017

Ihmiskaupan vastaisen työn osa-alueet: ihmiskaupan ehkäisy, uhrien suojeleminen, tekijöiden rikosvastuuseen saattamiseen liittyvät toimet ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Liittyy:

– Euroopan neuvoston suositukseen CP(2015)1 liitteenä olevaan Euroopan neuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan asiantuntijaryhmä GRETA:n muistioon, jossa muun muassa pyydetään Suomen viranomaisia edelleen tekemään ja tukemaan ihmiskauppaan liittyvää tutkimusta. Muistion mukaan tutkimus toimii tärkeänä tiedonlähteenä selvitetessä nykyisten toimintaperiaatteiden vaikutusta ja luo pohjan tuleville toimille. Muistion mukaan alueita ovat muun muassa valtiosisäinen ihmiskauppa ja uudet ihmiskaupan muodot, kuten ihmiskauppa, jonka tarkoituksena on kerjäämiseen pakottaminen ja rikollisuuteen pakottaminen.

9 Lapsen aseman, edun ja oikeuksien huomioiminen ihmiskaupan vastaisessa toiminnassa

Ihmiskaupan lapsiuhrit ja täysi-ikäisten uhrien lapset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Lapsen asema, etu ja oikeudet tulee turvata ja ottaa huomioon läpileikkaavasti kaikessa ihmiskaupan vastaisessa toiminnassa. Kaikessa lapsia koskevassa toiminnassa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimus lapsen oikeuksista velvoittaa Suomea ja muita sopimusvaltioita suojelemaan lasta kaikenlaiselta seksuaaliselta riistolta ja hyväksikäytöltä. Yleissopimuksen mukaan sopimusvaltioiden tulee ryhtyä kaikkiin tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin estääkseen lasten ryöstämisen, myynnin ja kauppaamisen missään tarkoituksessa ja muodossa.

Edellä mainittua yleissopimusta täydentää valinnainen pöytäkirja lapsikaupasta ja lasten hyväksikäytöstä prostituoitiossa ja pornografiassa, joka tuli Suomen osalta voimaan vuonna 2012. Hyväksikäytön uhriksi joutunutta lasta on autettava toipumaan ja hänen sopeutumistaan yhteiskuntaan on edistettävä. Ihmiskauppaa ennalta ehkäisevien toimien kuten esimerkiksi lastensuojelun ja rikosten ennaltaehkäisyyn osalta tulee ottaa huomioon lasten erityinen alttius joutua ihmiskaupan uhreiksi. Esimerkkinä edellä mainitun osalta keskeisestä toiminnasta mainittakoon poliisin ja lastensuojeluviranomaisten välinen yhteistoiminta.

Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan verkostoon kuuluvat niin erilaiset lasten aseman turvaamisen kannalta keskeiset käytännön viranomais- ja järjestötoimijat kuin myös Lapsiasiavaltuutetun edustaja. Lapsikaupan vastaisen yhteistoiminnan kannalta on keskeistä Lapsiasiavaltuutetun sekä muiden asiantuntijatahojen kiinteä kytkeminen jatkossakin lapsikaupan vastaisen toiminnan suunnitteluun.

Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaatio edistää lapsikaupan torjuntaa, lapsiuhrien tunnistamista, auttamista ja suojelemista sekä lapsikauppaan syyllistyneiden kiinni saamista, sekä kyseisten rikosten tutkimista ja syytteenpanoa. Tältä osin mainittakoon myös, että tämän toimintaohjelman uhreja etsivää työtä, uhrien tunnistamista ja auttamista koskevassa järjestyksessä toisessa toimenpiteessä on erikseen nostettu esille ne toimintatavat, joilla varmistetaan lasten edun ensisijaisuuden huomioon ottaminen toimintoja kehitettäessä.

Viranomaiset ja kansalaisjärjestöt toimivat kiinteässä yhteistyössä lapsikaupan ehkäisyssä ja lapsikaupan vastaisen tietoisuuden levittämisessä. Kansalaisjärjestöjä tulee kannustaa lapsikaupan vastaisen toiminnan rahoituksen hakemiseksi niin suomalaisista kuin kansainvälisistä rahoituslähteistä. Lapsikaupan vastaista toimintaa tekevät kansalaisjärjestöt pidetään kiinteästi kytkettyinä ihmiskaupan vastaisen toiminnan verkostoitumiseen.

- ▶ 9.1 Viranomaiset toimivat kiinteässä yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa lapsikaupan ehkäisyssä ja lapsikaupan vastaisen tietoisuuden levittämisessä.
- ▶ 9.2 Kansalaisjärjestöjä tuetaan kansainvälisesti rahoitettuihin hankkeisiin osallistumiseksi muun muassa jakamalla aktiivisesti tietoa näistä ja tarvittaessa antamalla asiantuntija-apua substanssikysymyksissä.
- ▶ 9.3 Ihmiskaupan uhrien tunnistamista ja auttamista koskevassa kehitystyössä (toimenpide 2) otetaan yhdeksi painopistealueeksi lapsen aseman, edun ja oikeuksien huomioiminen.

Vastuuministeriöt: Sisäministeriö, oikeusministeriö, ulkoasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö

Aikataulu: 2016 - 2017

Ihmiskaupan vastaisen työn osa-alueet: ihmiskaupan ehkäisy, uhrien suojeleminen, tekijöiden rikosvastuuseen saattamiseen liittyvät toimet ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Liittyy:

– Kansallisen ihmiskaupparaportoinnin vuonna 2014 antamaan kertomukseen sisältyvään suositukseen, että ihmiskauppaa koskevassa toimintaohjelmassa tulisi huomioida lapsinäkökulma.

– Euroopan neuvoston suositukseen CP(2015)1, jonka mukaan Suomessa olisi kiinnitettävä erityistä huomiota ihmiskaupan lapsiuhreihin, myös vailla huoltajaa oleviin alaikäisiin.

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto

Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi



SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET